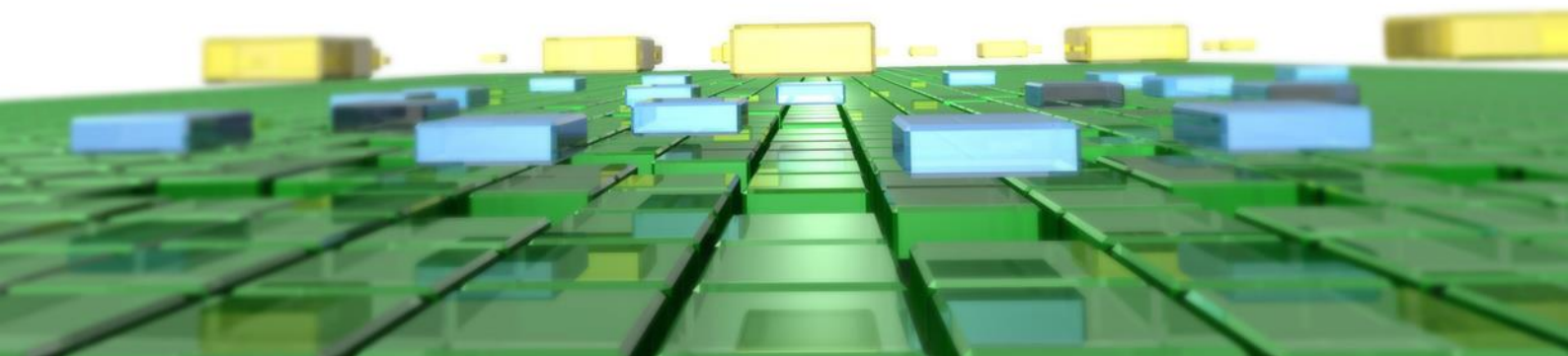

Vervolgonderzoek huismus, gierzwaluw en vleermuizen – Oude Zuivelfabriek, Varsseveld

Conceptrapport

Vervolgonderzoek huismus, gierzwaluw en vleermuizen – Oude Zuivelfabriek, Varsseveld

Conceptrapport

Rapportnummer: P00688
Datum: 6 november 2019
Opdrachtgever: Hufrast Holding BV
Projectteam BRO: RM, MK, MvdS
Bron foto kافت: BRO, abstract

BRO is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus en heeft als doel kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging. Onze werkzaamheden voeren wij dan ook uit volgens de door het NGB vastgestelde gedragscode (versie juni 2008, aangevuld in februari 2010). De medewerkers binnen de discipline ecologie voldoen aan de door het Ministerie van EZ genoemde voorwaarden voor ter zake deskundigen op het gebied van ecologisch onderzoek. Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde protocollen en richtlijnen voor onderzoek. BRO accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het uitgevoerde onderzoek neemt.

BRO
Hoofdvestiging
Bosscheweg 107
5931 PK Boxtel
T +31 (0) 411 850 400
E info@bro.nl

B | BRO
Ruimte | om *in* te leven

Inhoudsopgave

pagina

1. INLEIDING	2
1.1 Aanleiding	2
1.2 Doel	2
2. OMSCHRIJVING PLANGEBIED	3
2.1 Huidige situatie	3
2.2 Voorgenomen werkzaamheden / ingrepen	6
3. WERKWIJZE	7
3.1 Huismussen	7
3.2 Gierzwaluwen	8
3.3 Vleermuizen	9
4. RESULTATEN	11
4.1 Huismussen	11
4.2 Gierzwaluwen	11
4.3 Vleermuizen	11
4.4 Overige soorten	15
5. EFFECTENBEOORDELING EN TOETSING	16
5.1 Huismussen	16
5.2 Gierzwaluwen	16
5.3 Vleermuizen	16
5.4 Overige soorten	16
6. CONCLUSIE	18
7. VERVOLGTRAJECT	19
8. BRONNEN	21
9. VERKLARENDE WOORDENLIJST	22

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

Opdrachtgever is voornemens om ter plaatse van de oude zuivelfabriek in Varsseveld nieuwe woningbouw te realiseren. Middels een verkennend flora- en faunaonderzoek (quickscan), uitgevoerd door BRO in april 2019, is vastgesteld dat dit gebouw potentiële nest- en verblijfplaatsen bevat voor huismus, gierzwaluw en vleermuizen. Naar aanleiding hiervan is huismus-, gierzwaluw-, en vleermuisonderzoek uitgevoerd in het seizoen van 2019, om nesten van gierzwaluw en huismus, en verblijfplaatsen van vleermuizen vast te stellen dan wel met voldoende zekerheid uit te sluiten. In dit rapport worden de resultaten van dit nader onderzoek gepresenteerd.

1.2 Doel

Dit onderzoek zal antwoord geven op de volgende vragen:

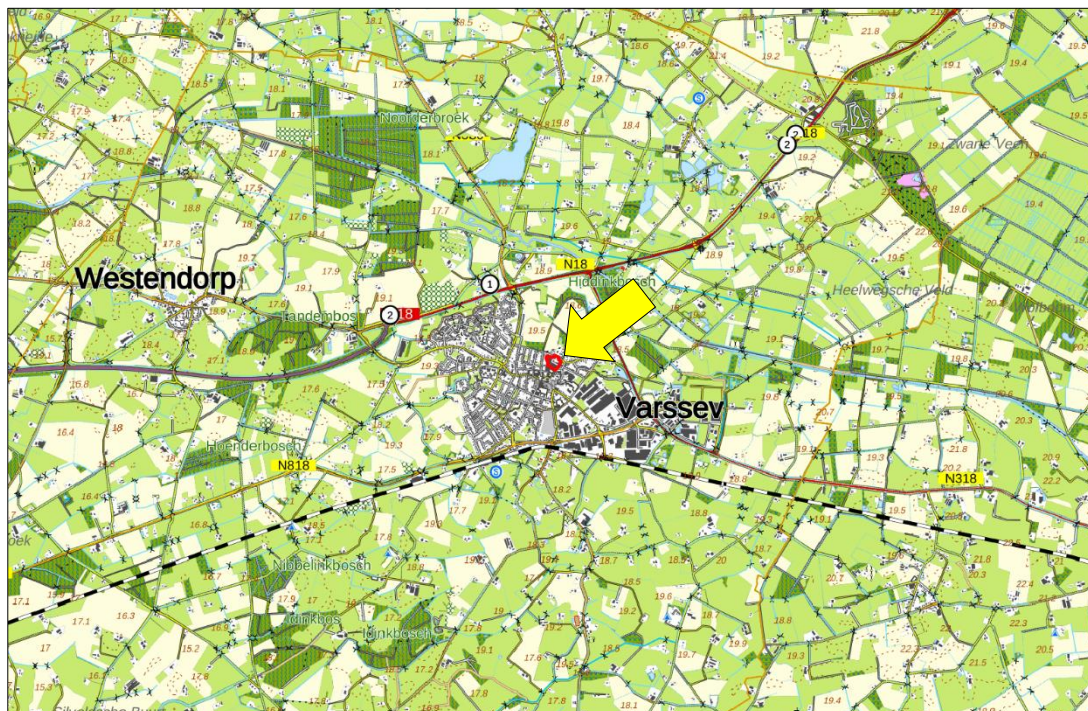
- Zijn er nestplaatsen van de huismus aanwezig in het gebouw?
- Zijn er nestplaatsen van de gierzwaluw aanwezig in het gebouw?
- Zo ja, hoeveel nestplaatsen van huismus en gierzwaluw betreft het hier?
- Zijn er verblijfsfuncties van vleermuizen aanwezig in het gebouw?
- Zo ja, welke soort, aantal en verblijffunctie m.b.t. vleermuizen betreft het hier?
- Leiden de werkzaamheden tot verlies of verstoring van nest- en/of verblijfplaatsen?
- Leidt de verbouwing tot overtreding van de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming en is een ontheffingsaanvraag noodzakelijk?

Indien bij aanwezigheid van beschermde soorten het treffen van maatregelen noodzakelijk is, omdat de huidige nest en/of verblijfplaats komt te vervallen/wordt verstoord, dan zullen deze (mede ten behoeve van een ontheffingsaanvraag) voldoende moeten worden onderbouwd middels een separaat activiteitenplan, omdat met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid vast moet komen te staan dat de maatregelen ook daadwerkelijk de functie die de gebouwen hebben voor de soort(en), doen behouden. Ook dient te worden getoetst of de huidige staat van instandhouding van de soort niet in het geding is. Ten behoeve van het eventueel indienen van een ontheffingsaanvraag dienen ook aspecten als doel, (wettelijk) belang en alternatievenafweging te worden onderbouwd. Deze eventuele vervolgfase ten behoeve van een ontheffingstraject maakt deel uit van onderhavig vervolgonderzoek.

2. OMSCHRIJVING PLANGEBIED

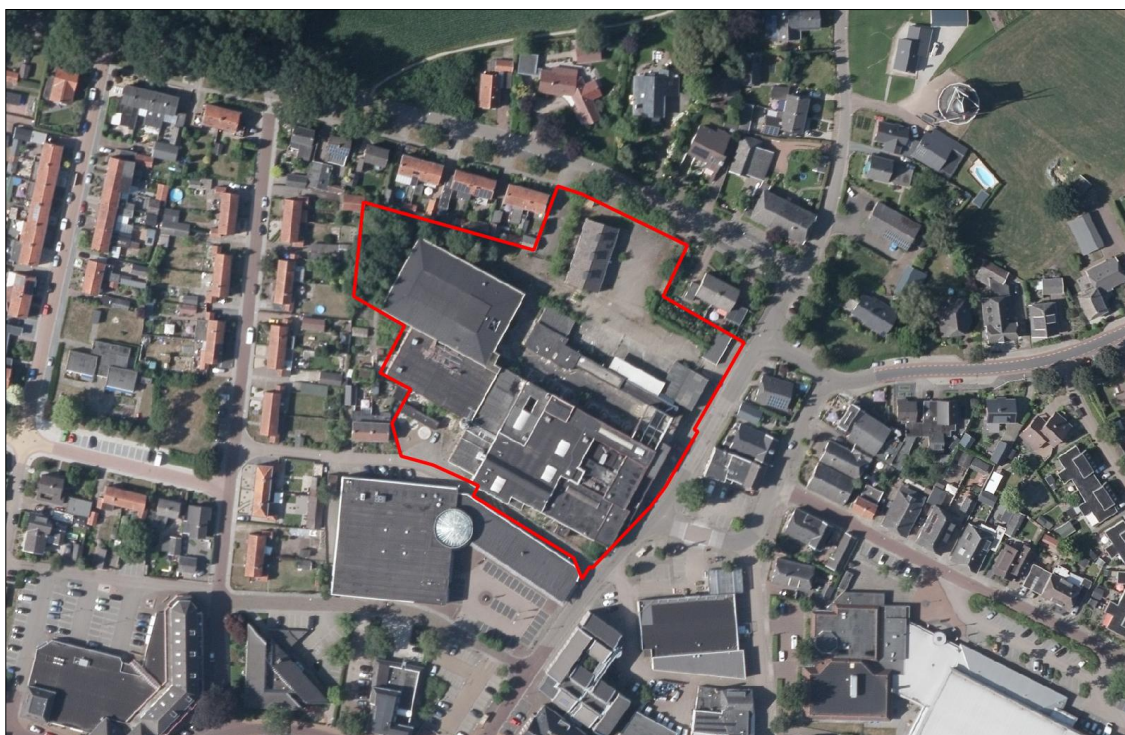
2.1 Huidige situatie

Het plangebied is gelegen in het noordoosten van Varsseveld, ten noorden van de Duthler, tussen de Boterstraat, Zuivelstraat en Eikenlaan. In figuur 1 is de topografische ligging van het plangebied weer-gegeven.

Figuur 1. Topografische kaart ligging van het plangebied (1:25.000)

Het plangebied bestaat momenteel uit het terrein van een oude zuivelfabriek met hier veel van de oude fabriekshallen en bijgebouwen aanwezig. In figuur 2 is een luchtfoto van het plangebied en de directe omgeving weergegeven. De figuren 3 t/m 8 geven een impressie van het plangebied, middels foto's die zijn genomen tijdens het verkennende veldbezoek.

Figuur 2. Luchtfoto van het plangebied en de directe omgeving

Figuur 3. Zuidelijke hoek plangebied

Figuur 4. Oostzijde plangebied

Figuur 5. Gebouw centrale deel plangebied

Figuur 6. Zuidwestzijde plangebied

Figuur 7. Gebouw in noorden plangebied

Figuur 8. Fabriekshal binnenzijde

3. WERKWIJZE

3.1 Huismussen

Ten aanzien van de huismus zijn tussen 1 april en 15 mei 2019 twee veldbezoeken uitgevoerd, met een tussenliggende periode van minimaal 10 dagen, in de ochtenduren tussen 8.00 uur en 12.00 uur. Tabel II geeft een overzicht van de uitgevoerde veldbezoeken voor huismussen. Tijdens de veldbezoeken is gelet op de aanwezigheid van roepende huismussen. Mannetjes huismussen roepen met name in het voorjaar ('s ochtends) vaak vanaf de dakranden/goten waar hun nesten zich bevinden. Tevens is gedurende de veldbezoeken in de ochtend gelet op huismussen die (met nestmateriaal of voedsel) onder dakpannen of andere nestlocaties verdwijnen. Op basis van de veldbevindingen is bepaald of zich onder het dakpannen dak van de te renoveren woningen broedlocaties van de huismus bevinden. De onderzoeksinspanning is conform hetgeen is gesteld in het kennisdocument van de huismus (BIJ12, versie 1.0 juli 2017).

Volgens de soortenstandaard kan de aanwezigheid van een nest van een huismus als volgt worden aangetoond:

1. *een nestindicatieve waarneming:*
 - *een nest of nestbouw of*
 - *bezoek van een huismus aan een waarschijnlijke nestplaats (nest zelf vaak niet zichtbaar, maar grassprietten of veertjes steken uit) of*
 - *transport van voedsel of ontlastingpakketjes of*
 - *bedelende jongen in nest (vlak voor uitvliegen goed te horen, steken kopjes uit nestopening).*
2. *minimaal 1 waarneming in potentieel broedbiotoop in de periode 10 maart t/m 20 juni van:*
 - *een zingend mannetje (veelal op de dakrand) of*
 - *aanwezigheid van een paartje bij een potentiële nestplaats of*
 - *balts.*

Afwezigheid van broedende huismussen is aangetoond, als er tijdens twee gerichte veldbezoeken in de periode 1 april tot en met 15 mei (met tien dagen tussen beide veldbezoeken) of tijdens vier gerichte veldbezoeken in de periode 10 maart tot en met 20 juni geen aanwezigheid kan worden aangetoond.

Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden voor het waarnemen van huismussen gunstig. Tijdens geen van de veldbezoeken was de temperatuur lager dan 12 °C. De windsnelheid lag beneden de 3 beaufort, het was helder tot half bewolkt en er was geen sprake van neerslag (zie tabel I).

Tabel I. Bezoeken i.v.m. huismusinventarisaties

Datum	Type onderzoek	Tijdsduur onderzoek	Weer	Temp.
05-04-2019	Huismus	08.45-10.45	Wind gemiddeld 2 Bft Vrijwel geheel bewolkt Geen neerslag	10 °C
11-05-2019	Huismus	09.00-11.00	Wind gemiddeld 3 Bft Half tot zwaar bewolkt Geen neerslag	14°C

3.2 Gierzwaluwen

Voor de gierzwaluw zijn in de periode van half mei tot half juli 2019 drie veldbezoeken uitgevoerd met een tussenliggende periode van minimaal 10 dagen. Tabel II geeft een overzicht van de uitgevoerde veldbezoeken voor gierzwaluwen. De veldbezoeken zijn gedurende de avondschemering voor zonsondergang uitgevoerd. In de betreffende periode scheren groepen gierzwaluwen langs gevels van panden waarin zich nesten bevinden. De vrouwtjes die zich op het nest bevinden beantwoorden vervolgens het “gieren” van langsvliegende groepen soortgenoten. Bovendien zijn tijdens de avondschemering vaak invliegende vogels waar te nemen. De onderzoeksinspanning is conform hetgeen is gesteld in de soortenstandaard van het kennisdocument van de gierzwaluw (BIJ12, versie 1.0 juli 2017).

De Gierzwaluw is een trekvogel die pas vanaf eind april in Nederland terugkeert vanuit Afrikaanse wintergronden. Kolonies zijn snel herkenbaar doordat de vogels geregeld bij de nesten zwermen en roepen. Deze waarnemingen zijn echter indicatief. Het vaststellen van een broedgeval geschiedt door het waarnemen van een in- of uitvliegende vogel.

De afwezigheid van broedende gierzwaluwen kan voldoende aannemelijk gemaakt worden als er geen waarnemingen zijn verricht die duiden op de aanwezigheid van een nest na:

- minimaal 3 inventarisatiemomenten met een tussenliggende periode van minimaal 10 dagen
- waarvan minimaal 1 inventarisatie tussen 20 juni en 7 juli (jongen aanwezig)
- tussen 2 uur voor zonsondergang tot zonsondergang
- tijdens goede (droge) weersomstandigheden.

Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden voor het waarnemen van gierzwaluwen gunstig. Tijdens geen van de veldbezoeken was de temperatuur lager dan 16 °C. De windsnelheid lag beneden de 4 beaufort en er was geen sprake van neerslag (zie tabel II).

Tabel II. Bezoeken i.v.m. gierzwaluwinventarisaties

Datum	Type onderzoek	Tijdsduur onderzoek	Zon onder	Weer	Temp.
26-05-2019	Gierzwaluw	19.37 - 21.37	21.37	Wind gemiddeld 3 Bft Geheel bewolkt Geen neerslag	19 °C
25-06-2019	Gierzwaluw	19.58 - 21.58	21.58	Wind gemiddeld 3 Bft Vrijwel geheel bewolkt Geen neerslag	30 °C
23-07-2019	Gierzwaluw	19.38-21.38	21.38	Wind gemiddeld 2 Bft Licht bewolkt Geen neerslag	30 °C

3.3 Vleermuizen

Voor vleermuizen zijn in de periode half mei tot en met september 2019 in totaal vijf aanvullende veldbezoeken uitgevoerd. Dit betreft de meest gunstige periode van het jaar waarin vleermuizen aantoonbaar van een onderzoeksgebied gebruik kunnen maken. Gedurende de periode mei tot en met half juli hebben de meeste soorten hun zomer- en kraamverblijfplaatsen bezet en zijn druk bezig met het grootbrengen van jonge dieren. Vanaf eind juli vallen de kraamkolonies uiteen, verspreiden de vrouwtjes zich en gaan op zoek naar het gezelschap van baltende mannetjes. Winterverblijfplaatsen zijn zeer lastig aan te tonen. Van zomerverblijfplaatsen, kraamverblijven en paarverblijfplaatsen mag zekerheidshalve aangenomen worden dat deze ook als winterverblijfplaats gebruikt kunnen worden, zolang de temperatuur niet te laag wordt (vorst).

De laatvlieger heeft als enige soort geen standaard invliegtijd. Het zwermgedrag is bij deze soort ook korter en kan al plaatsvinden vanaf 1 á 2 uur na het uitvliegmoment. Omdat het niet reëel is om de hele nacht binnen een of meerdere deelgebieden te zoeken naar laatvliegers, hebben in de periode half mei - half juli twee gerichte avondrondes (tot circa 2,5 uur na zonsondergang) plaatsgevonden met een tussenliggende periode van minimaal 30 dagen, ten behoeve van het aantonen/uitsluiten van zomer- en kraamverblijfplaatsen van de laatvlieger. Daarnaast heeft er in de periode mei – juli tevens een ochtendronde (vanaf circa 3 uur voor zonsopkomst) plaatsgevonden ten behoeve van het aantonen/uitsluiten van zomerverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis. Vervolgens hebben in de periode half augustus - eind september twee avondrondes, met een tussenliggende periode van minimaal 20 dagen, plaatsgevonden ten behoeve van het aantonen/uitsluiten van de functie paarverblijfplaats. Tabel III geeft een overzicht van de uitgevoerde veldbezoeken voor vleermuizen.

De inventarisatiemethode is conform de richtlijnen van het protocol voor vleermuisonderzoek (versie maart 2017), dat is opgesteld door het vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging. Dit protocol schrijft voor dat de onderzoeksinspanningen afhankelijk zijn van de te verwachten soorten en functies. Het protocol heeft tot doel het belang van de functies van onderzoeks-

locaties voor soorten vleermuizen effectief en efficiënt vast te stellen dan wel uit te sluiten. In het bijzonder wanneer de aanwezigheid van gebiedsfuncties of soorten wordt uitgesloten, zou een onderzoek volgens het protocol als juridisch voldoende moeten worden aangemerkt.

Tijdens de veldbezoeken is voornamelijk gelet op uitvliegende, invliegende of zwermende vleermuizen. Daarnaast is er ook gelet op foeragerende en passerende vleermuizen. Tijdens de twee laatste veldbezoeken is voornamelijk gelet op sociale geluiden. In de periode half augustus - september produceren mannetjes vleermuizen de meeste sociale geluiden vanuit of vliegend rondom bebouwing om vrouwtjes te lokken.

Alle veldbezoeken zijn uitgevoerd met behulp van een batdetector (Pettersson M500-384) met opnamemogelijkheid en weergave van sonogrammen. Een batdetector zet het voor het menselijk gehoor niet hoorbare ultrasone geluid van vleermuizen om naar frequenties die wel hoorbaar zijn. Op basis van de geluidsfrequenties en ritmes kunnen verschillende soorten vleermuizen worden onderscheiden. De opnamemogelijkheid is belangrijk omdat de geluidsopnames kunnen worden gebruikt voor het determineren van soorten die op basis van hun geluid moeilijk zijn te onderscheiden (met name *Myotis*-soort) en waarbij het sonogram uitsluitsel kan geven.

Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden voor het waarnemen van vleermuizen gunstig. De weersomstandigheden voldoen aan de protocollaire eisen voor vleermuizen onderzoek: temperatuur niet lager dan 12 °C, de windsnelheid beneden de 5 Beaufort en geen sprake van neerslag, anders dan lichte motregen (zie tabel III).

Tabel III. Bezoeken i.v.m. vleermuisinventarisaties

Datum	Type onderzoek	Tijdsduur onderzoek	Zon op/ onder	Weer	Temp.
26-05-2019	Vleermuizen (Kraam- en zomerverblijf)	21.37-00.07	21.37	Wind gemiddeld 3 Bft Geheel bewolkt Geen neerslag	19 °C
25-06-2019	Vleermuizen (Kraam- en zomerverblijf)	21.58-00.28	21.58	Wind gemiddeld 3 Bft Vrijwel geheel bewolkt Geen neerslag	30 °C
23-07-2019	Vleermuizen (Kraam- en zomerverblijf)	02.42-05.42	05.42	Wind gemiddeld 2 Bft Licht bewolkt Geen neerslag	30 °C
21-08-2019	Vleermuizen (paarverblijf en zwermplaats)	20.46 -02.00	20.46	Wind gemiddeld 2 Bft Licht bewolkt Geen neerslag	20 °C
12-09-2019	Vleermuizen (paarverblijf en zwermplaats)	19.57-02.00	19.57	Wind gemiddeld 3 Bft Vrijwel geheel bewolkt Geen neerslag	22 °C

4. RESULTATEN

4.1 Huismussen

Nestlocaties

Binnen het plangebied zijn geen waarnemingen gedaan van de huismus, noch is er nestindicatief gedrag of enige andere binding met de gebouwen waargenomen. Een nestlocatie binnen het plangebied is redelijkerwijs uitgesloten.

Leefgebied

In het plangebied is geen activiteit van de huismus waargenomen. Het plangebied dient niet als essentieel leefgebied voor een huismus.

Omgevingscheck

De huismus is een soort die zowel voorkomt in de stadcentra als op het platteland, maar een voorkeur heeft voor bebouwde gebieden. Hierbij heeft huismus als vaste rust- en verblijfplaats en nestlocatie een voorkeur voor woningen die openingen hebben die toegang verlenen tot geschikte nestlocatie tussen het dak en het dakbeschot met tevens voldoende groen in de omgeving van de woningen. Er zijn meerdere nestlocaties van huismussen aangetroffen ten noordwesten van het plangebied, in de woningen aan de Karel Doormanstraat, 9, 12, 13, 17 en 23, de Eikenlaan 25 en Essenkampstraat 3.

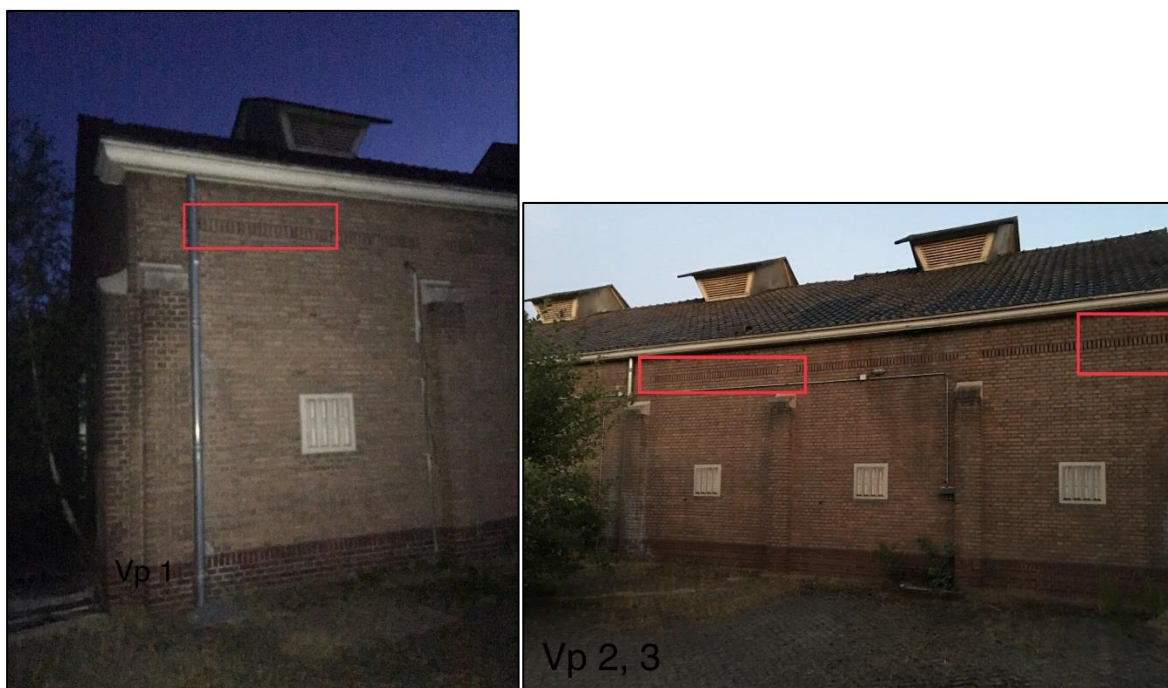
4.2 Gierzwaluwen

Binnen het plangebied zijn geen nestlocaties van gierzwaluw aangetroffen. Ondanks dat er wel overvliegende individuen aanwezig waren, is er geen binding met de gebouwen waargenomen.

4.3 Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Binnen het plangebied zijn 12 zomerverblijfplaatsen, 2 paarverblijfplaatsen/territoria en 1 mogelijke winterverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis en 1 zomerverblijfplaats van de gewone grootoorvleermuis aangetroffen. De verblijfplaatsen bevinden zich verspreid over het plangebied (figuur 10 t/m 14). Van 1 paarterritorium binnen het plangebied is de exacte verblijfplaats niet aangetroffen. Het betrof een individu welke al baltsend een vast paarterritorium gebruikte, wat indiceert dat de paarverblijfplaats in de directe omgeving aanwezig moet zijn. De exacte verblijfplaats is echter niet aangetroffen. Daarom wordt aangenomen dat de verblijfplaats in de bebouwing in de directe omgeving zal zitten. Bij de mogelijke winterverblijfplaats zwermden 's avonds voor langere tijd minimaal 2 individuen. Er is geen kraamverblijfplaats waargenomen. De zomerverblijfplaats van de gewone grootoorvleermuis werd waargenomen doordat deze hier tijdens de ochtendronde door een raam naar binnen vloog. Van andere soorten zijn geen verblijfplaatsen aangetroffen.

Figuur 11. Zomerverblijfplaatsen gewone dwergvleermuis in het losstaande gebouw (rode 1 in figuur 10)

Figuur 12. Zomerverblijfplaats gewone dwergvleermuis (geel) en invliegopening gewone dwerg en -grootoorvleermuis (rood) (rode 2 in figuur 10)

Figuur 13. Invliegopening gewone dwergvleermuis (rode 3 in figuur 10)

Figuur 14. Locatie paarverblijfplaats gewone dwergvleermuis (rode 4 in figuur 10)

Foeragerende vleermuizen

Tijdens de veldbezoeken in het voorjaar zijn regelmatig foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen welke met name foerageerden ten noorden en ten zuidoosten van de bibliotheek. In het najaar was er minder foerageeractiviteit en werd er slechts onregelmatig een foeragerende vleermuis waargenomen. Het plangebied doet dienst als foerageergebied voor enkele gewone dwergvleermuizen. Gezien de vleermuizen hier niet de hele avond aanwezig waren en hooguit enkele minuten foerageerden is het niet de verwachting dat het plangebied essentieel foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis betreft. Daarnaast is er in de directe omgeving genoeg groen aanwezig wat kan dienen als foerageermogelijkheid. De voorgenomen plannen zullen niet leiden tot een afname in essentieel foerageergebied.

Vliegroutes

Er zijn geen eenduidig vliegpatronen van een vleermuissoort aangetroffen welke door meerdere individuen worden gevolgd.

4.4 Overige soorten

Tijdens alle veldbezoeken is tevens gelet op andere (vogel)soorten. Er is in ieder geval een nestlocatie van scholekster waargenomen op het gebouw, ook vlogen er twee boerenzwaluwen in het gebouw naar binnen.

Verder zijn er tweemaal waarnemingen gedaan van de steenmarter, rondlopend over het terrein, en zijn er uitwerpselen in het gebouw aangetroffen. Dit komt overeen met de bevindingen die zijn gedaan in de quickscan flora en fauna.

5. EFFECTENBEOORDELING EN TOETSING

5.1 Huismussen

Binnen het plangebied zijn geen nestlocaties van huismus waargenomen, noch zijn er andere functies voor de huismus aanwezig. Er gaan bij werkzaamheden geen nestlocaties of leefgebied van de huismus verloren. Overtreding van een verbodsbepaling van de Wet natuurbescherming met betrekking tot de huismus is uitgesloten.

5.2 Gierzwaluwen

Er zijn geen nestlocaties van de gierzwaluw aangetroffen binnen het plangebied. Er gaan bij de werkzaamheden geen nestlocaties verloren, overtreding van een verbodsbepaling van de Wet natuurbescherming met betrekking tot de gierzwaluw is daarmee uitgesloten.

5.3 Vleermuizen

Er zijn 12 zomer-, 1 winter- en 2 paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis, en een zomerverblijfplaats van de gewone grootoorvleermuis aangetroffen. Bij de werkzaamheden worden de gebouwen waar deze verblijfplaatsen zich bevinden gesloopt, waarbij de verblijfplaatsen verloren gaan. Dit is in overtreding met artikel 3.5 lid 4 van de Wet natuurbescherming, inzake het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis en gewone grootoorvleermuis.

Om de voorgenomen werkzaamheden uit te kunnen voeren dient een ontheffing aangevraagd te worden voor de genoemde verbodsbepaling. In dit geval dient deze aangevraagd te worden bij de provincie Gelderland. Een ontheffingsaanvraag dient vergezeld te worden van een activiteitenplan, waarin de compenserende en mitigerende maatregelen staan beschreven, alsmede een alternatievenafweging en onderbouwingen van het wettelijk belang en de gunstige staat van instandhouding.

5.4 Overige soorten

Er zijn waarnemingen gedaan van de steenmarter. De exacte verblijfplaats is niet bekend, maar deze bevindt zich met grote waarschijnlijkheid in het oude fabrieksgebouw. Bij de sloop zal de verblijfplaats verdwijnen, wat een overtreding van de Wet natuurbescherming behelst. Hiervoor dient een ontheffing te worden verkregen bij de provincie Gelderland. Onder andere zal buiten de gevoelige periode gewerkt moeten worden. De gevoelige periode van de steenmarter is ongeveer van maart t/m 15 augustus.

Andere diersoorten als vogels, zoogdieren en amfibieën kunnen in het plangebied aanwezig zijn. Hiervoor geldt de zorgplicht. Dit houdt in dat men zorg moet dragen voor aanwezige individuen, ook algemene soorten. Men moet deze dieren de tijd geven om het plangebied te verlaten. Weinig mobiele soorten als egel of pad kunnen met beleid naar buiten het plangebied worden verplaatst.

Daarnaast zijn broedende vogels en hun nesten tijdens het broedseizoen beschermd. Geadviseerd wordt om het opgaand groen en de bebouwing binnen het plangebied buiten het broedseizoen te verwijderen, om verstoring van broedende vogels te voorkomen. Het broedseizoen loopt over het algemeen van half maart tot half augustus. Geldend is echter de aanwezigheid van een broedgeval.

6. CONCLUSIE

In de gebouwen binnen het plangebied zijn 12 zomer-, 1 winter-, en 2 paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis en 1 zomerverblijfplaats van de gewone grootoorvleermuis aangetroffen. Daarnaast is een verblijfplaats van de steenmarter aanwezig. Bij vernielen of beschadigen van verblijfplaatsen van deze soorten wordt een overtreding begaan op de Wet natuurbescherming. Alvorens aan deze werkzaamheden kan worden begonnen dient een ontheffing verkregen te worden. Deze dient te worden aangevraagd bij de provincie Gelderland, onderbouwd met een activiteitenplan. In een activiteitenplan moet onder andere beschreven worden welke compenserende en mitigerende maatregelen genomen worden, welk wettelijk belang wordt gebruikt, welke alternatieven overwogen zijn en of de gunstige staat van instandhouding in het geding komt.

Tabel IV. Overzicht aanwezigheid beschermde soorten en te nemen type maatregelen

Soortgroep	Aanwezig	Overtreding	Vervolgtraject
Huismus	Nee	Nee	-
Gierzwaluw	Nee	Nee	
Vleermuizen	Ja	Ja	Aanvragen ontheffing en treffen van maatregelen
Overige soorten	Ja	Ja	Aanvragen ontheffing steenmarter, werken buiten broedseizoen en inachtneming zorgplicht

7. VERVOLGTRAJECT

Voor het mogen vernietigen van de huidige verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis dient een ontheffing te worden aangevraagd bij de provincie Gelderland. Een ontheffingsaanvraag dient te worden onderbouwd met een activiteitplan waar aspecten als de te nemen maatregelen, het wettelijk belang, een alternatievenafweging en de planning in zijn opgenomen. Na het verkrijgen van de ontheffing kunnen de sloopwerkzaamheden ter plaatse van de aangetroffen verblijfplaats worden uitgevoerd, mits aan alle voorwaarden uit de ontheffing wordt voldaan, zoals het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen en het ontzien van de gevoelige periodes. De provincie neemt binnen 20 weken een besluit over de aanvraag.

Bij de aanwezigheid van een vaste verblijfplaats van een gewone dwergvleermuis is één van de onderdelen van de noodzakelijke maatregelen het tijdig aanbieden van (temporele) alternatieve verblijfplaatsen (bijvoorbeeld (inbouw) vleermuiskasten). Per verloren verblijfplaats dienen er voor de gewone dwergvleermuis minimaal 4 alternatieve verblijfplaatsen te worden aangeboden in de directe omgeving (binnen 100 meter, maar bij voorkeur dichterbij). Alternatieve paarverblijfplaatsen hebben een gewenningsperiode van 6 maanden voor de start van het paarseizoen. Alternatieve zomerverblijfplaatsen hebben een gewenningsperiode van 4 zomermaanden. Indien de alternatieve verblijfplaatsen voor half februari 2020 opgehangen worden, dan wordt per augustus 2020 aan deze gewenningsperiodes voldaan. Hieronder zijn de overige algemene voorwaarden van de alternatieve verblijfplaatsen weergegeven.

Vervangende paarverblijfplaatsen moeten bij voorkeur:

- Bestaan uit een (kast)ruimte van 50 centimeter hoog, 20-30 centimeter breed en minimaal 1 compartiment.
- Wat betreft de nieuwe locaties worden afgestemd met functies die het gebied tot geschikt paargebied maken: (massa-)winterverblijfplaatsen, vliegroutes, foerageergebieden en met al bestaande territoria van mannetjes.
- Een gewenningsperiode van minimaal 6 maanden voorafgaand aan de start van het paarseizoen kennen. Dit betekent dat vervangende paarverblijfplaatsen uiterlijk half februari aanwezig moeten zijn.

Voor vervangende zomerverblijfplaatsen geldt grotendeels hetzelfde. Alleen de gewenningsperiode is anders:

- Een gewenningsperiode kennen van minimaal 3 maanden (waarbij alleen de maanden april tot en met oktober meetellen) waarin de gewone dwergvleermuizen in staat zijn om de nieuwe verblijfplaatsen te vinden en te inspecteren omdat ze niet in winterrust zijn.
- Probeer zoveel mogelijk de oude oorspronkelijke dakpannen te hergebruiken in plaats van vervanging door sneldekpannen.

Ten aanzien van vervangende winterverblijfplaatsen:

- Voor vervanging van winterverblijfplaatsen zijn geen standaard oplossingen bekend. Dit is maatwerk. Vervangende winterverblijfplaatsen moeten altijd onder begeleiding van een gewone

dwergvleermuisdeskundige bepaald worden en monitoring van de effectiviteit van de genomen maatregel kan aan de orde zijn

- Tijdelijke vervanging van winterverblijfplaatsen is niet mogelijk is: er zal niet in de winter gewerkt kunnen worden en er zal direct in permanente voorzieningen moeten worden geïnvesteerd,
- Ondergronds gelegen nieuwe winterverblijven zijn niet geschikt als winterverblijfplaats voor gewone dwergvleermuizen.

Met betrekking tot de zomerverblijfplaats van de gewone grootoorvleermuis kan gewerkt worden met kasten welke in bomen worden geplaatst. Gewenningsperiode hiervan is minimaal 1 maand.

Met betrekking tot de steenmarter dient buiten de gevoelige periode gewerkt te worden. De gevoelige periode loopt van maart – half augustus. Daarnaast zouden er normaal gesproken vervangende verblijfplaatsen moeten worden aangeboden. Gezien de stedelijke ligging is dit mogelijk niet wenselijk. Hiervoor zal waarschijnlijk een maatwerkoplossing moeten worden gemaakt.

8. BRONNEN

- Dietz C., O. von Helversen & D. Nill 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. De Fontein/Tirion Uitgevers, Utrecht.
- Kennisdocument Gewone dwergvleermuis, versie 1.0 BIJ12 juli 2017
- Kennisdocument Ruige dwergvleermuis, versie 1.0 BIJ12 juli 2017
- Kennisdocument Huismus, versie 1.0 BIJ12 juli 2017
- Kennisdocument Gierzwaluw, versie 1.0 BIJ12 juli 2017
- Limpens, H., J. Regelink & R. Koelman 2010. Vleermuizen en planologie. Zoogdiervereniging, Nijmegen.
- Ministerie van Economische Zaken 2016. Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Lees hier wat de Wet natuurbescherming daarover regelt. Versie 1.3, december 2016. Ministerie van Economische Zaken, Den Haag.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. Nederlandse fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging (2017) Vleermuisprotocol 2017, maart 2017.

9. VERKLARENDE WOORDENLIJST

Activiteitenplan

Een activiteitenplan dient als begeleitend document voor een ontheffingsaanvraag. In het activiteitenplan zijn maatregelen verwoord waarmee de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats van een beschermde soort behouden blijft en schade aan individuen wordt voorkomen.

Expert Judgement

Inschatting van een deskundige op grond van zijn/haar kennis en ervaring.

Foerageerhabitat

Het gebied waarbinnen een soort voedsel zoekt.

Foerageren

Zoeken en vinden van voedsel door dieren (jachtgebied).

Functioneel leefgebied

Hiermee wordt het gebied dat is benodigd om de functionaliteit van een voortplantingsplaats of van een vaste- rust of verblijfplaats te behouden. Een nestlocatie of voortplantingsplaats kan bijvoorbeeld alleen succesvol functioneren, wanneer er voldoende habitat (schuilgelegenheid, voedsel etc.) van voldoende kwaliteit aanwezig is om te kunnen paren, eieren te leggen en jongen groot te brengen.

Gunstige staat van instandhouding

Er is sprake van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitatype als de omstandigheden waarin de soort of het habitatype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitatype.

Habitat

Omvat de plaatsen waar een bepaald organisme voorkomt doordat de abiotische en biotische factoren (niet levende en levende natuur) van die plaatsen voldoen aan de eisen en toleranties die het organisme stelt om te kunnen overleven, groeien en zich voortplanten.

Kraamverblijfplaats

Voortplantingsplaats van vleermuizen. Het gaat hierbij vaak om de vrouwelijke exemplaren van een kolonie (ook wel kraamgroep genoemd) die gezamenlijk hun jongen grootbrengen. De aantallen vleermuizen in een kraamgroep kun oplopen tot meerdere honderden exemplaren.

Mitigerende maatregelen

Maatregelen die negatieve effecten bij een ingreep voorkomen of reduceren.

Omgevingscheck

Een omgevingscheck wordt uitgevoerd bij verlies van leefgebied van een jaarrond beschermde functie van een soort die door een ingreep (tijdelijk) verloren gaat. De omgeving van de ingreep wordt door een ter zake deskundige beoordeeld op aanwezigheid van voldoende alternatief leefgebied en/of potentiële verblijfplaatsen.

Ontheffing

De Wet natuurbescherming is gemaakt om planten- en diersoorten die vrij in het wild leven te beschermen. Om deze kwetsbare soorten te beschermen bevat de Wet natuurbescherming een aantal verbodsbepalingen. Onder bepaalde voorwaarden mogen de activiteiten wel doorgaan, daarvoor kan een ontheffing benodigd zijn. Een ontheffing is een besluit waarbij in een individueel concreet geval een uitzondering op een wettelijk verbod wordt gemaakt.

Paarverblijfplaats

Dit is een verblijfplaats die hoofdzakelijk in het najaar (september/oktober) door vleermuizen worden gebruikt om te paren. Eén mannetje kan een dergelijke verblijfplaats met meerdere vrouwtjes delen. In de omgeving van de paarverblijfplaats wordt veelal door het territoriale mannetje middels baltsvluchten getracht vrouwtjes aan te lokken.

Populatie

Een biologische populatie is een groep individuen van dezelfde soort die zich onderling voortplant en als zodanig geïsoleerd is van andere zulke groepen.

Rode Lijst

Rode Lijsten laten zien welke soorten zijn verdwenen en welke soorten in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. Er bestaan verschillende Rode Lijsten. Voor vogels, voor zoogdieren, planten, paddenstoelen, insecten en voor allerlei andere soortgroepen. Rode Lijsten hebben geen officiële juridische status. Plaatsing op de lijst maakt een dier dus nog geen 'beschermde diersoort' in de zin van de Wet natuurbescherming. De Rode Lijsten hebben in de praktijk wel een belangrijke signaleringfunctie. Door de Rode Lijst te raadplegen, kunnen alle instellingen die met natuurbehoud te maken hebben rekening houden met bedreigde soorten.

Vaste rust- of verblijfplaats

Een plek binnen het leefgebied van een soort die essentieel is voor de levenscyclus van een individu. De Wet natuurbescherming omschrijft niet exact wat een vaste rust- of verblijfplaats is. Dit is soortafhankelijk.

Vliegroute

Een vaste route die door vleermuizen wordt gebruikt tussen de verblijfplaatsen naar foerageergebieden.

Winterverblijfplaats

Verblijfplaats die gebruikt wordt om de periode van winterrust te overbruggen. Voor vleermuizen zijn dit vorstvrije, maar koele en vochtige plekken. Er kans sprake zijn van massaverblijfplaatsen, verblijfplaatsen van kleine groepen of één of enkele individuen.

Zomerverblijfplaats

Is een vleermuisverblijfplaats anders dan een kraamverblijf. Buiten de kraamperiode worden deze door vrouwtjes gebruikt, binnen de kraamperiode door individuele mannetjes.

